

JELENA HOLCER
dipl. pedagog
"Škola za roditelje"

VASPITAVAJMO SREĆNE LJUDE

Na koji način je pametno vaše dete?

Nekada se verovalo da je inteligencija privilegija. Danas znamo da postoje oblasti u kojima se "dobro snalazimo" ili smo "pametniji" i zato se više ne postavlja pitanje: "Da li si pametan?" već: "Kako si pametan?"

Pojam "inteligencija" ima mnogo definicija, počevši od one da je to sposobnost kojom se postižu značajni ciljevi u životu, do one u kojoj postoji prepoznavanje ideja koje mogu imati praktičnu primenu. Ipak, većina definicija objedinjuje stav da je u pitanju mentalna, unutrašnja otvorenost, tačnije, radoznalost. Najcelovitije je definisana u izreci: *Nije sreća u tome da uopšte nemate probleme, već u sposobnosti da ih rešite.*

U prošlosti, koeficijent inteligencije se testirao korišćenjem *Stanford-Binet* ili *Merill-Palmer* testova, koje su osmislili psiholozi bele rase, pripadnici srednjeg staleža. Pretpostavili su da deca istih klasnih, rasnih i polnih karakteristika imaju veće šanse da na testu pokažu dobre rezultate, što se, zaista, i događalo. Upravo zato što ovi testovi više odgovaraju populaciji bele rase, oni nisu sasvim pouzdani. Osim toga, njima se uglavnom meri inteligencija iz oblasti matematičke logike, što je samo jedan od mnogih aspekata inteligencije. Tako, IQ test ne može da otkrije talentovanost vašeg deteta za ples ili slikanje.

VRSTE INTELIGENCIJE

Savremena nauka zastupa teoriju višestruke inteligencije koju je razvio psiholog Huard Gardner. Sada znamo da ne postoji jedna, već čak sedam različitih vrsta inteligencije. To su **verbalna inteligencija** ili "pamet reči" i odnosi se na sposobnost razmišljanja i komuniciranja kroz verbalno. Osobe koje poseduju ovaj tip inteligencije dobro se snalaze u situacijama kada govore, diskutuju, bez straha ulaze u grupne interakcije, uspešno se izražavaju i kroz pisane reči, tj. eseje, članke, tekstove... Zatim, **matematička i logička inteligencija** ili "logička pamet", koja dolazi do izražaja u rešavanju matematičkih zadataka, različitih problema i zagonetki... Osnovni element ove inteligencije je logika, koja se koristi kao sredstvo u rešavanju problema. **Vizuelna inteligencija** ili "pamet slika" zasniva se na čulu vida ili sposobnosti vizuelizacije, a podrazumeva sposobnost da se misli kroz oblike ili rasporede kao i da se tumače simboli i zamisle mogućnosti. Osobe koje imaju naglašenu ovu vrstu inteligencije bolje pamte lica nego imena, a svoje ideje najlakše izražavaju crtanjem ili skiciranjem.

Fizička inteligencija ili "pamet tela" odnosi se na sposobnost da se "misli telom", tj. da se stvari razumeju uz pomoć fizičkog kontakta ili dodira. Ova inteligencija je zastupljenija kod osoba koje vole kretanje i fizičku aktivnost, kao i kod onih koji lako i brzo uče fizičke veštine, imaju dobru koordinaciju pokreta. **Muzičku inteligenciju** ili "muzičku pamet" imaju osobe koje, osim što uživaju u muzici (slušanje, pevanje, sviranje raznovrsnih instrumenata), bolje razumeju ritam, lako pamte melodije i imaju istančan osećaj za tonske nijanse. **Interpersonalna inteligencija** ili "društvena pamet" označava sposobnost osobe da lako upoznaje ljude i sklapa prijateljstva, da uživa posmatrajući druge osobe, analizirajući njihov govor tela, emocije ili način mišljenja. Ove osobe su empatične, uspešne u uviđanju događaja i iz perspektive "drugog", a ne samo iz sopstvene. Nasuprot tome, **intrapersonalnu inteligenciju** ili "unutrašnju pamet" poseduju oni koji su okrenuti sebi, koji poznaju svoje prioritete, skloni su introspekciji i najbolje uče na sopstvenim iskustvima. Preferiraju aktivnosti koje mogu da realizuju samostalno.

Odlični su u samoanaliziranju, veoma svesni svojih osećanja. Ovih sedam vrsta inteligencije posedujemo svi, ali u različitoj meri. Svaku od njih možemo dodatno razvijati kod deteta. Ipak, neke od njih imaju svoj kritičan period razvoja, pa ako se ne podstaknu baš u određenom dobu razvoja deteta, kasnije će to biti uveliko otežano.

KAKO MOŽETE DA UTIČETE NA RAZVIJANJE INTELIGENCIJE KOD SVOJE DECE?

Pojedina istraživanja pokazuju da je, u slučajevima kada su majke imale veoma nizak koeficijent inteligencije, a da su sa njihovom decom radili stručnjaci, koeficijent inteligencije kod te dece povećan za čak 30 poena. Ova deca su uspevala i da prestignu svoje vršnjake i zadržavala su preimućstvo sve dok su uz timove stručnjaka vežbali svoju inteligenciju. Po prestanku aktivnog rada, njihov intelekt se vratio na prosek. Dakle, mozak mora stalno da se trenira i vežba je veoma važna.

Razgovarajte sa detetom o zamišljenim situacijama koje od njega zahtevaju brzo razmišljanje i snalaženje. Cilj ovakvih razgovora jeste da dete uvidi da povezivanjem različitih, od ranije poznatih informacija, može da dođe do različitih kompleksnijih odgovora.

Koristite tehniku "plus minus interesantno" Većina nas je, zahvaljujući predrasudama, naviknuta da u svemu najpre vidi negativne strane i da se na njima zadrži. Zbog ovakvog mišljenja postajemo zatvoreni, pesimistični, ne upuštamo se u rizike i ne tragamo za mogućim dobrim ili zabavnim stranama onoga što nas okupira. Kada jednom prihvatite ideju da treba da gledate u svim pravcima, za inteligenciju će biti izazov da pronalazi što više pozitivnih, negativnih i interesantnih detalja istog problema. Na primer, kada vam dete dođe iz škole sa uobičajenim stavovima da je "škola samo gubljenje vremena", pokušajte da ga isprovocirate da

se seti šta je u školi pozitivno ili interesantno.

Tehnikom "brainstorming" omogućite detetu da kreativno, nesputano razmišlja o nekom problemu. Nije važno da njegovi odgovori budu realni ili racionalni. Naprotiv, cilj je upravo da se razmaše u kreativnosti i da nesputano, bez vaše kritike ili podsmeha slobodno govori ono što pomisli.

ZAŠTO JE VAŽNO RAZVIJANJE VIŠESTRUKI INTELIGENCIJE KOD DECE?

Za uspešno funkcionisanje u životu, vašem detetu neće biti dovoljno znanje brzinskog rešavanja matematičkih zadataka ili prepoznavanje muzike u svemu što vidi oko sebe. Višestruku inteligenciju razvijate podržavanjem onoga što dete voli (to je njegova dominantna inteligencija), ali uz omogućavanje razvijanja i onih vrsta inteligencija koje mu nisu omiljene. Zato, sledeći put kada želite da, iz najboljih namera, detetu zabranite nešto što je njegova ljubav, talenat ili dominantna inteligencija da bi bilo uspešnije u nečemu drugom, razmislite još jednom. Rečenicama poput: "Ne možeš na čas gitare dok ne popraviš ocenu iz matematike", blokirate razvoj njegove dominantne inteligencije, a dodatno stvarate otpor prema onim oblastima koje želite da razvijete. Poželjno je da dete podržite u njegovom izboru ili talentu a da, sa druge strane, ono što mu ne ide onoliko dobro koliko biste vi želeli, razvijate na druge načine, a ne ucenom ili pretnjama.

Višestruka inteligencija znači da smo višestruko sposobni. Kada je vaše dete ograničeno na inteligenciju u samo jednoj oblasti, to je nalik plesanju ili trčanju korišćenjem samo jedne noge. Pomozite mu da koristi obe noge i sve ostale postojeće potencijale, razvijajući kod njega višestruku inteligenciju. Tako će životna trka ili životni ples vašeg deteta biti i lakši i lepši, ispunjen rezultatima i zadovoljstvom. **S**